

GAZI ÜNİVERSİTESİ

ENGELLİ ÖĞRENCİ BİRİMİ

ÖĞRETİM ELEMANI VE
PERSONEL KILAVUZU

ÖĞRETİM ELEMANI VE PERSONEL KILAVUZU

Giriş

Gazi Üniversitesi Engelli Danışma Birimi (GEÖDB) Üniversitemizde eğitim gören engelli öğrencilerin akademik, fiziksel, psikolojik ve sosyal yaşamlarını etkin hale getirmek ve gerekli düzenlemeleri gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur.

Bu amaç doğrultusunda yapılacak düzenlemelerin hayata geçebilmesi için üniversitede çalışan her personel ile iş birliği içinde olmak gerekmektedir. Elinizdeki kitapçık birimin hizmetleri hakkında bilgi vermek ve farklı yetersizlik gruplarına özgü olarak yapılabilecek uyarlamalara kılavuzluk etmek için hazırlanmıştır.

Gazi Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi Hakkında

14/08/2010 tarih ve 27672 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren “Yükseköğretim Kurumları Özürlüler Danışma Ve Koordinasyon Yönetmeliği” gereği 1926 yılında kurulan Gazi Üniversitesi Engelli Öğrenci Danışma Birimi çalışmalarını 2005- 2006 yılları arasında Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı'na bağlı olarak yürütmüştür. 2011 yılından itibaren Gazi Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı olarak hizmet veren birim; üniversitemizde eğitim gören, yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin akademik ve sosyal hizmetlere eşit bir şekilde erişimini sağlamakla görevlendirilmiştir. Birimden sorumlu koordinatör, koordinatör yardımcısı ve öğrenci temsilcileri gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Koordinatör, rektör yardımcılarını arasından seçilir, birimin işleyişinden sorumlu ve yapılacak düzenlemeleri belirleyen yetkili kişidir.

Koordinatör yardımcısı, üniversitenin özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma, psikoloji gibi bölümlerinden dönemlik olarak görevlendirilen öğretim elamanıdır. Koordinatör yardımcısı, öğrenci temsilcileri ve koordinatör arasında iletişim kurmak, birimde verilen hizmetleri denetlemek ve geliştirmek ile sorumludur.

Engelli Öğrenci Birimi Temsilcileri, her fakülteden gönüllülük esasına dayalı olarak seçilen öğretim elemanlarından oluşmaktadır. Engelli Öğrenci Birimi Temsilcileri, bağlı oldukları fakültede yer alan yetersizlikten etkilenmiş öğrenci ile danışma birimi arasındaki iletişimin düzenlenmesini sağlarlar.

Birimin işleyişi ile ilgili daha ayrıntılı bilgi edinmek ve Engelli Öğrenci Danışma Birimi yönergesine ulaşmak için; <http://engelsiz.gazi.edu.tr/> sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Gazi Engelli Öğrenci Danışma Biriminin (GEÖDB) Sunduğu Hizmetler

Yetersizlikten etkilenen öğrenciler, buldukları fakültenin Engelli Danışma Birimi sorumlusuna doğrudan başvurarak veya web sitesinde yer alan hizmet talep formunu (EK 1) doldurup edbgaazi@gmail.com adresine mail atarak belirtilen hizmetlerden yararlanabilirler.

Öğretim Uyarlama Mektubu: GEÖDB, öğrencilerin ders ve sınav esnasında yetersizliklerine bağlı engellerle karşılaşmamları ve aktif katılımlarının desteklenmesi adına öğrenci ile birebir konuşarak ihtiyaç duyulan uyarlamaları belirler (sınav materyalinde yapılacak değişiklikler, süre artırımını, sınıf içi uyarlamalar vb.) ve ilgili öğretim elemanlarına iletilmek üzere bir öğretim uyarlama mektubu hazırlar (EK 2- EK 3- EK4).

Ders Partnerliği: Yetersizliğinden dolayı sınıf içi not tutma ve ders çalışmada zorluk yaşayan öğrenciler için (öncelikli olarak) kendileri ile birlikte ders alan arkadaşları arasından belirlenen öğrenci/öğrenciler yolu ile ders partnerliği hizmetinin sunulmasına rehberlik eder (EK 5- EK 6)

Danışmanlık Hizmeti: GEÖDB, talep edildiği takdirde; yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin yer aldığı bölümlerdeki ders ve sınav uyarlamaları ile ilgili öğretim elemanları ve öğrencilere bilgilendirme toplantıları düzenler. Bununla birlikte yetersizlikten etkilenmiş, yeni kayıt yaptıran öğrencilere üniversitede sunulan fiziki ve sosyal imkânlar hakkında bilgi verme, burs ve yemekhane gibi hizmetlere erişimine aracılık etme konularında danışmanlık yapar.

Eğitim ve Bilgilendirme: Üniversite bünyesinde yer alan eğitimci, personel ve öğrencilerin yetersizlik alanında bilgilerini arttırma, farkındalık düzeylerini yükselterek engelsiz bir üniversite ortamı oluşturma amacı ile konferans, seminer ve eğitimler düzenler.

ENGEL Mİ? YETERSİZLİK Mİ?

Yetersizlik, fiziksel, zihinsel veya duyu organlarının işlevlerinde gözlenen tam veya kısmi kayıplarla ortaya çıkan sınırlılıktır (Akçamete, 2009; Cavkaytar, 2013). Engel ise yetersizliği olan bireylerin çevre ile etkileşimde üzerine düşen sosyal ve kültürel rolleri yerine getirmesinde sınırlılıklara yol açan, çevresel ve sosyal problemdir (Akçamete, 2009). Yetersizlik tek başına engel olmamakla birlikte buna bağlı olarak yaşanan eğitimsel, kişisel ve sosyal problemler kişiyi engelli hale getirmektedir. Kişilerin yetersizlikleri olmasına rağmen engelli olmamaları onlar için yapılacak eğitsel ve çevresel düzenlemelerle mümkün olabilir. Bu da eğitim olanaklarını sağlayan bizlere görev yüklemektedir.

İlerleyen sayfalarda söz konusu engellerin akademik ve sosyal bağlamda ortaya çıkışını önlemek ve yetersizlikten etkilenen öğrencilere daha iyi bir üniversite yaşantısı sunmak için yetersizlik türleri ve desteklemek için önerilere yer verilmiştir.

DİKKAT EKSİKLİĞİ VE/VEYA HİPERAKTİVİTESİ OLAN BİREYLER

Dikkat eksikliği ve/veya hiperaktivite bozukluğu (DEHB), ICD 10'da Zihinsel ve Davranışsal Bozukluklar bölümünde Hiperkinetik Bozukluklar başlığı altında sınıflandırılmaktadır (WHO, 2006). Dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu (DEHB) genetik ve nöro-biyolojik temelleri olan nöro-davranışsal bozukluklardır. DEHB patolojik altyapısı olması nedeniyle beyin işlevlerinin çeşitli alanlarını ve iş, okul ve aile yaşantıları ve kişiler arası ilişkiler gibi yaşamın çeşitli alanlarını etkilemektedir. Çocukluk döneminde başlaması (7 yaştan önce) nedeniyle DEHB yetişkinliğe dek devam eden kalıcı semptomlar gösterebilmektedir ve ciddi bir yetersizlik nedenidir (Ataman, 2015; Sönmez, 2015; Üstün, 2007). Hiperaktivitesi olan bireylerin gösterdiği yüksek enerji düzeyi, sürekli hareket, düşük organizasyon becerileri, sürdürülebilirlik azlığı, düşük sosyal beceriler, sosyal kural eksikliği ve dikkat yönünün sık değişmesi önemli sosyal ve akademik problemlere neden olmaktadır (Campbell, 2000). Benzer sosyal ve akademik sınırlamalarla karşı karşıya gelen dikkat eksikliği olan bireyler ise özellikle dikkatini sürdürme, dikkatini kontrol etme ve bir olay/nesne/kışiyi algılayıncaya kadar odaklanabilme konusunda sınırlılık yaşamaktadırlar (Barkley,2014).

Amerikan Psikoloji Derneği'nin tanı ölçütlerine (DSM-IV-TR) göre DEHB "gelişim düzeylerine göre genellikle bireylerde görülenden daha sık gözlenen ve daha şiddetli dikkatsizlik ve/veya hiperaktivite-dürtüsellüğün kalıcı bir örüntüsü" şeklinde tanımlanmaktadır (Sönmez, 2015). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre ise DEHB

“çocukta 7 yaşından önce başlayan, en az iki ortamda (ev, okul) 6 ay süreyle yaşına ve gelişim seviyesine uygun olmayan dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik, hiperaktivite ve dürtüsellik belirtileriyle görülen bozukluk” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2012).

Dikkat Eksikliği ve/veya Hiperaktivite Bozukluğu Olan Bireylerde Görülebilecek Davranış Özellikleri

DEHB’li bireylerin özellikleri genel olarak dikkati verememe, dürtüsellik ve hiperaktivite olmak üzere üç alanda ele alınmaktadır. Bu bireylerde dikkati yoğunlaştırmanın yanı sıra aşırı hareketlilik de bilgi edinmeyi ve odaklanmayı güçleştirmektedir (ODTÜ, 2013). Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan bireylerde;

- Dikkatini odaklama konusunda yaşadığı sınırlılıklardan ötürü bir faaliyete başlamada yaşanan sınırlılıklar, (dersle odaklanmada güçlük, sınava başlamada güçlük vb.)
- Dikkatini sürdürme konusunda yaşadığı sınırlılıklardan ötürü, başladığı faaliyeti sürdürmede yaşadığı sınırlılıklar (başladığı projeyi tamamlayamama, sorunun cevabını bilse dahi sözel olarak anlatmada güçlük vb.)
- Görev ya da ödevlerini zamanında tamamlayamama, zamanı planlayamama,
- Dinlemiyormuş gibi görünme,
- Dikkatin kolaylıkla bozulabilir olması ve düşünceyi bir konuda toplayamama, dalgınlık hali,
- Dikkati yoğunlaştırmayı gerektiren okul ödev ve sorumluluklarında güçlük yaşama,
- Oyunları sürdürememe,
- Sonucunu düşünmeden davranma, aklına ilk geleni yapma,
- Bir etkinlikten öbürüne hızlı ve sık bir biçimde geçme davranışı,
- Yönergeleri izleyememe,
- Başkalarından çok fazla yönlendirme bekleme
- Kendini düzenleyememe,
- Etkinlik esnasında sıra beklemekte zorlanma,
- Yerinde oturamama, kıpırdamadan duramama, hızlı hareket etme gibi yüksek enerjili davranışlar,
- Her an harekete geçmeye hazırılmış gibi olma,
- Çok konuşma gibi davranışlar görülebilmektedir (Ataman, 2015; Ökten, 2013; Sönmez, 2015).

Dikkat Eksikliği ve/veya Hiperaktivite Bozukluğu Olan Öğrenciler İçin Öğretim Düzenlemeleri

- Öğrencideki davranışların temelinde biyolojik ya da fizyolojik nedenlerin olduğu her zaman göz önünde bulundurulmalı.
- Öğrencilerin düzenli kullandığı ilaçlar vb. olabilir, bu nedenle öğrencilerin dersin işlenişini aksatmayacak şekilde ilaçlarını almalarına fırsat verilmeli.
- Öğrenciler ilaç tedavisinin yanı sıra veya sadece aile eğitimleri alıyor olabilir, bu durumda (gerekirse) terapist ve aile ile iletişime geçilerek iş birliğine fırsat tanınmalıdır.
- Öğrencinin tahtaya ve sunum yaptığınız yere yakın oturması sağlanmalı.
- Konuşma canlı tutulmalı. Ses tonu ve konuşma hızı çeşitlendirilmeli.
- Öğrenciyle konuşurken sık sık göz kontağı kurulmalı.
- Belirgin ve birden fazla duyuya hitap eden (görsel-işitsel vb.) bir öğretim modeli tercih edilmeli.
- Uzun dönemli ve kapsamlı görevler yerine daha az kapsamlı ve sık aralıklarla görevler verilmeli.
- Öğrencinin görev ve ödevleri anladığından emin olunmalı. (Bunun için öğrenciden yapması gerekenleri anlatmasını isteyebilirsiniz.)
- Sınıf içi ya da sınıf dışı görev ve ödevleri tamamlaması için daha fazla süre tanınmalı.
- Yazılı görev yükü mümkün olduğunca azaltılmalı, uygun olduğunda yazılı ödevler yerine görsel ya da sözlü ödevler verilmeli.
- Öğrenciye yapacağı görevler yazılı olarak verilmeli.
- Bilgisayar vb. teknolojik cihazların kullanımına imkân sağlanmalı ve öğrenci teşvik edilmeli.
- Sınıfta dikkati dağıtabilecek sürekli bulunan tablo, resim, grafik vb. görsel unsurlar azaltılmalı ya da öğrencinin bu görselleri göremeyeceği bir yere oturması sağlanmalı.
- Sınıf dışından gelebilecek sesler önlenmeye çalışılmalı.
- Öğrencinin sınıftaki başarılı öğrencilerle işbirliği yapması sağlanmalı.
- Öğrenci tanınmaya çalışılmalı, güçlü yanlarını ortaya koymasına teşvik edilmeli.
- Öğrencinin başarılarını ve çabalarını görerek öğrenciye geribildirim verilmeli.

- Daha yararlı olabilmek için DEHB ile ilgili farklı kaynaklardan bilgi edinebilirsiniz (Ataman, 2015; MEB, 2008; Öktem, 2013; Sönmez, 2015;Şafak,2015).

Sınavlar

- Sınav kâğıdındaki yönergede önemli durumlar öğrenciye belirtilmeli.
- Ortamdaki dikkati dağıtacak unsurlar kaldırılmalı ya da engellenmeli. Gerekliğinde öğrencinin sınavı ayrı bir ortamda, tek başına yapılmalı.
- Sınavı tamamlayabilmesi için ek süre verilmeli.
- Sözlü sınavlarda daha başarılı olduğu durumlarda sözlü sınav yapılmalı.
- Gerekliğinde bilgisayar, hesap makinesi vb. araçların kullanımına izin verilmeli.
- Uygulanabilir olduğunda çoktan seçmeli sınavlar yerine kısa yanıt gerektiren sorular içeren sınavlar hazırlanmalı (Ataman, 2015; MEB, 2008; ODTÜ, 2013; Öktem, 2013; Sönmez, 2015).

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLER

Görme yetersizliği olan bireyler görme yetisinin kısmen ya da tamamen kaybına bağlı olarak tıbbi, eğitsel, sosyal ve ekonomik olarak farklı gereksinimlere sahiptirler. Yükseköğretimdeki görme yetersizliği olan öğrenciler üniversite yerleşkesine ulaşmada, yerleşke içerisinde bağımsız bir şekilde dolaşabilmede (yemekhane, tuvalet, derslikler gibi farklı hedeflere ulaşabilmede), yakın (yazı yazma, kitap okuma vb.) ya da uzak (slayt sunularını, tahtayı vb.) mesafe görmeyi gerektiren beceriler, not alma, kitap, ders notu vb. basılı materyallere erişimde, ders içeriğinde bulunan tablo, grafik, resim, video gibi görsellere erişim, bilgisayar ve internet kullanımında güçlük yaşayabilirler.

Görme yetersizliği yetersizliğin düzeyine göre kör ve az gören olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlar tıbbi ve eğitsel olmak üzere iki farklı biçimde yapılmaktadır. Tıbbi tanımlar Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tanı kriterlerine (ICD-10) göre yapılmaktadır ve yetersizliği olan bireylerin yasal haklardan yararlanmaları için kullanılmaktadır. Eğitsel tanımlar ise bireylerin özel eğitim hizmetlerinden yararlanmaları için kullanılmaktadır (Altunay Arslantekin, 2013; Ataman, 2015; Özokçu, 2015; Özyürek, 2005; Şafak, 2009; WHO, 2006).

Tıbbi tanıma göre;

Kör; tüm düzeltmeler (ameliyat, gözlük, kontakt lens vb.) ile birlikte görme keskinliği, normal sınırlarda görebilen bir bireyin 200 adımdan görebildiğini 20 adımdan öte göremeyen bireylerin görme sınırlılığını karşılamaktadır. Az gören ise; tüm düzeltmelerle birlikte görme keskinliği normal bir bireyin 200 adımdan görebildiğini 20 ile 70 adım arasından öte göremeye bireylerin görme sınırlılığını tanımlamaktadır.

Eğitsel tanıma göre;

Kör; eğitimde dokunsal ve işitsel materyal ve uyarlamalara (kabartma yazı, sesli kitap vb.) ihtiyaç duyan bireydir. Az gören ise; görmesini kullanabilen, optik araç-gereçlere ve çevresel düzenlemeler ihtiyaç duyabilen bireylerdir. Bu bireyler gözlük, büyüteç, büyük punto ile basılmış materyaller ile eğitimlerini sürdürebilmektedir.

Görme Yetersizliği Olan Öğrenciler İçin Öğretim Düzenlemeleri

Görme yetersizliği görme duyusunun çeşitli düzeylerde kullanılamamasıdır. Bu durum görmenin kısmen kullanılabilmesi ve diğer duylara daha fazla ihtiyaç duyulmasına neden olur. Gereken imkânlar sağlandığında görme yetersizliği olan bireyler günlük ve akademik yaşama uyum sağlayabilmektedir.

- Öğrencinin derste not alabilmesi ya da sınıf içi görevleri yerine getirebilmesi için bilgisayar, tablet bilgisayar vb. elektronik araçları ve gözlük, teleskopik gözlük, büyüteç vb. optik araçları kullanmasına izin verilmeli.
- Öğrencinin derslerden daha fazla yararlanabilmesi için ses kaydı yapmasına izin verilmeli.
- Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nde bulunan görme yetersizliği olan öğrenciler için oluşturulmuş Braille Salonu bölümünde verilen hizmetlerden yararlanabilirsiniz. Bu bölümde basılı ve dijital dökümanların kabartma (Braille) yazıya dönüştürülmesi, kitap ve ders notlarının seslendirilmesi, basılı materyallerin dijital ortama aktarılması gibi hizmetler verilmektedir.
- Basılı materyallerin erişilebilir formata dönüştürülmesi ve okunması zaman aldığından öğrenciye ödevleri hazırlaması için zaman tanıyınız. Sayfa düzeninden not kırılmamalı.
- Erişilebilir olması nedeniyle ödevlere dönüt verirken basılı materyal üzerinde değil dijital döküman üzerinde dönüt verilmeli.

- Mümkün olduğunda öğrenciye basılı materyaller yerine dijital ortamda hazırlanmış dökümanlar (PDF, MS Office dökümanları gibi) verilmeli (MS Office Word dökümanları PDF dökümanlarından daha erişilebilirdir.)
- Verilen materyallerde bulunabilecek tablo ve grafikler öğrenci için sadeleştirilmeli ve uygunsa yazılı hale getirilmeli.
- Öğrencinin derste kullanılacak sunuları daha önce inceleyebilmesi ve sınavlara hazırlanırken okuyabilmesi için bu sunuları ders gününden önce öğrenciye dijital ortamda gönderilmeli (Sunular MS Office PowerPoint gibi bir sunum programında hazırlanmış ise bunları düz metin (MS Word vb.) haline dönüştürmeniz öğrencinin sunulara erişebilmesi için önemlidir).
- Gerektiğinde sınıf içi görevler ya da ödevlerde (kütüphane ve internet kullanımı, ödev tasarımı ve sayfa düzeni vb.) diğer öğrencilerin görme yetersizliği olan öğrenciye yardımcı olması sağlanmalı.
- Derslerde sürekli betimleyici bir anlatım kullanılmalı. Ders esnasında kullanacağınız resim, tablo, slayt, video vb. görsellerin sunumun yaparken öğrencinin anlayabileceği bir biçimde görsel betimlenmeli.
- Öğrenciyle konuşurken ona ismiyle hitap edilmeli.
- Tahtaya yazılanlar seslendirilmeli.
- Bir görsel üzerinde konuşurken bu, şu gibi işaret zamirleri kullanılmamalı. Bunun yerine gösterilen şeyler doğrudan ifade edilmeli.
- Öğrencilerin dokunsal yolla öğrenebildiğini göz önünde bulundurulmalı ve imkân olduğunda üç boyutlu nesnelere, kabartılmış şekil ve grafikler kullanılmalı.
- Az gören öğrenciler için;
- Ders notları öğrencinin okuyabileceği büyüklükte hazırlanmalı.
- Öğrencilerin ne tür bir ışıkta (aydınlık ya da biraz karanlık) rahat okuyup yazabildiği sorulmalı ve öğrencinin tercihinin göre sınıf düzenlenmeli. Masa lambası gibi aydınlatma araçları kullanılmasına izin verilmeli.
- Öğrencinin tahtaya yakın oturması ve gösterilecek görselleri yakından izlemesi sağlanmalı.
- Nesnelere arkasından ışık geldiğinde görünmesi güçleşir. Bu yüzden pencere ya da bir aydınlatma önünde sunum yapılmamalı.
- Öğrencinin kullanacağınız araç ve gereçleri incelemesine fırsat verilmeli. Bu araçların kullanışlı ve güvenli olmasına dikkat edilmeli. (Altunay Arslantekin, 2013; Ataman, 2015; MEB, 2008; Özokçu, 2015; Özyürek, 2005; Şafak, 2009).

Sınavlar

- Öğrencinin özelliğine ve tercihine göre sınavlarda büyük puntolu baskı, kabartma yazı ya da ses kaydı kullanılmalı ya da yardımcı/okuyucu ile sınava girmesi sağlanmalı. Kabartma baskılar için Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nde bulunan Braille Salonuna başvurulmalı.
- Öğrencinin sınav sorularını bilgisayar aracılığıyla, kabartma yazıyla ya da ses kayıt cihazına kayıt yapması yoluyla yanıtlamasına izin verilmeli. Öğrencinin sınav sorularını kabartma yanıtlaması durumunda, öğrenciden sınav sonrasında yanıtlarını okumasını isteyerek değerlendirme yapılmalı.
- Öğrencinin yardımcı/okuyucu kişi ile sınava alınması durumunda yardımcı/okuyucu kişinin sınav yapılan alanla ilgili bilgi sahibi olmasına dikkat edilmeli. (İngilizce bir sınavı İngilizce bilen bir okuyucunun veya Matematik sınavını Matematik sembollerini bilen bir okuyucunun okuması gibi)
- Gazi Üniversitesi öğrenci topluluklarından Toplum Gönüllüleri Topluluğu görme yetersizliği olan öğrencilere gönüllü okuyucu hizmeti sunmaktadır. Bu topluluk ile iletişime geçebilirsiniz.
- Yukarıda belirtilen sınav düzenlemeleri sağlansa da öğrenciler zamana ihtiyaç duyacaklardır. Bu yüzden sınavlarda ek süre verilmeli. (Genel bir ilke olarak normal ve büyük puntolu sınav kâğıdı ile sınava alınan öğrencilere %50, kabartma sınav kâğıdı ile sınava alınan öğrencilere %100 ek süre verilmektedir.)
- Sınavlarda karmaşık resim, tablo, grafik gibi görselleri sadeleştirilmeli ya da bu soruları yazılı bir yapıya dönüştürülmeli (Altunay Arslantekin, 2013; Ataman, 2015; MEB, 2015; Özokçu, 2015; Özyürek, 2005; Şafak, 2009).

YAYGIN GELİŞİMSEL BOZUKLUĞU OLAN BİREYLER

Yaygın gelişimsel bozukluklar (YGB), sosyalleşme ve iletişim gibi temel toplumsal becerilerin gelişmesinde gecikmelerin görüldüğü, beş farklı bozukluğu içeren bir tanı grubudur. En çok bilinen YGB otizmdir. Bununla birlikte diğer YGB'ler Rett Sendromu, çocukluğun dezintegratif bozukluğu, Asperger Sendromu ve başka türlü adlandırılmayan yaygın gelişimsel bozukluktur.

Bu başlık altında sıklıkla görülen YGB türlerinden otizm ve Asperger Sendromu olan bireyler hakkında bilgi verilecektir.

Otizm (Otizm Spektrum Bozukluğu-OSB) Olan Bireyler

OSB, yaşamın ilk yıllarında gelişen ve hayat boyu süren, sosyal, iletişim, bilişsel ve uyarlanmış davranışların önemli ölçüde etkileyen bir nöro gelişimsel bozukluktur (Volkmar, Reichow, McPartland, 2014). OSB'li bireylerin bu yetersizlikten etkilenme düzeyleri birbirlerinden farklı olabilir. Aynı zamanda onlara sağlanan eğitimin kalitesi ile bilgi ve becerilerin artması da sağlanabilmektedir. Günümüzde yükseköğrenim görmeye hak kazanan OSB'li bireylerin sayısını giderek arttığı bilinmektedir. Yükseköğrenime başlayan otizimli bir çok genç sosyal izolasyon, depresyon ve eğitim hayatını terk etme zorunda kalma gibi sorunlarla karşı karşıyadır (Thierfeld Brown, Wolf, Kroesser, 2014). OSB'li bireylerin farklı davranış örüntülerini bilerek onları anlayabilir ve gerekli düzenlemelerle çok daha olumlu öğrenim hayatı geçirmelerine yardımcı olabiliriz.

Otizimli Bir Bireyde Görülebilecek Davranış Özellikleri

- Konuşma sırasında konuşulan kişiyle göz kontağı kurmak yerine başka yerlere bakmak,
- Konuşurken jest ve mimikleri yeterince kullanamamak,
- Arkadaşlık kurmakta zorlanmak,
- Akranlarıyla iletişim kurmada güçlük çekmek,
- Grup içinde etkileşimde bulunurken zorlanmak,
- Yalnızlığı yeğlemek,
- Belli olay ya da durumlarda dikkat çekme çabası göstermemek,
- Sözel övgü karşısında tepki vermemek,
- Başkalarının varlığına ya da yaptıklarına karşı ilgisiz olmak,
- Başkalarının duygularını anlamada yetersizlik göstermek,
- Karşılıklı konuşma başlatmada, sürdürmede ve sonlandırmada sorunlar göstermek,
- Başkalarının yorumlarına tepkisiz kalmak,
- Konuşma konularında seçici olmak,
- Başkalarının kendisine söylediklerini tekrarlamak,
- Aşırı resmiyet ve didaktiklik gibi konuşma özellikleri göstermek,
- Belli konularda takıntılı olmak,
- İlgi duyduğu belirli konularda ince ayrıntıları anımsamak,
- Belli etkinlikleri her zaman belli bir sırayla yapmak,
- Günlük yaşamdaki değişiklikler karşısında aşırı tepki göstermek/rahatsız olmak,
- Sıra dışı beden hareketleri sergilemek,
- Sıra dışı el hareketleri sergilemek.

Asperger Sendromu (AS) Olan Bireyler

AS otizme benzeyen, insanlarla etkileşimi oldukça güçleştiren, hayat boyu süren gelişimsel bir bozukluktur (Barnhill, 2007). AS bireyler de otizm özelliklerinin bazılarını göstermektedir. AS'nun otizmden farkı, nispeten iletişim ve bilişsel sorunların otizmlilere göre az olmasıdır (Volkmar, Klin, McPartland, 2014). Diğer bir deyişle, AS'ü otizmden daha hafif seyredir. AS'da da sosyal etkileşimde sorunlar, ilgi/davranış sınırlılıkları ve takıntılar görülebilmektedir. Ancak, bu sorunların biçimi ve düzeyi kişiden kişiye büyük farklılıklar göstermektedir. Yetişkinler kendi güçlü ve zayıf yönlerini anlamayı öğrenebilirler ve sosyal becerilerini geliştirebilirler. AS olan gençler kendilerinde eksik olan sosyal becerileri öğrenmeye başlayabilse de, iletişimde zorlanmaya devam edebilirler.

AS'li Bir Bireyde Görülebilecek Davranış Özellikleri

- Konuşma sırasında konuşulan kişiyle göz kontağı kurmak yerine başka yerlere bakmak,
- Konuşmayı destekleyen sözlü ve sözsüz mesajlarını (yüz ifadesi, sese tonu gibi) kullanmakta güçlük,
- Arkadaş edinmede güçlük, bazı durumlarda korkma, ürkme, çekinme,
- Grup içinde etkileşimde bulunurken zorlanmak,
- Belli konularda takıntılı olmak,
- Duyu ile ilgili (ışık, ses, koku, tat ve dokunma) hassasiyet/düşkünlük,
- Tekrarlayan hareket ve jestler,
- Başkalarının varlığına ya da yaptıklarına karşı ilgisiz olmak,
- Başkalarının duygularını anlamada yetersizlik göstermek,
- Bazı objelere, nesnelere, eşyalara aşırı düşkünlük,
- Diğerlerinin davranışlarını anlamada zorlanma,
- Diğer gençler gibi uyum sağlamayı gereksiz bulmak, bunun yerine yaratıcı düşünce ve orijinal ilgi alanları ve hedefler peşinde olmak,
- Yaşlarına göre daha çocuksu davranışlar sergilemek, başkalarına kolayca güvenmek,
- Kurallara bağlılık ve dürüstlük,

AS'li gençlerde çekingen, sosyal olarak dışlanmış, anksiyete ve depresyon sıklıkla görülebilir (Frith, 2004). Olumsuz sosyal deneyimleri olan bazı AS'lu öğrenciler aşırı savunmacı, kırılgan ve kolay incinebilir yapıda olabilir (Howlin, 2003). Bazıları ise stres, düşük benlik saygısı, kendini suçlama gibi olumsuz duygularla baş etmek zorunda kalırlar (Attwood, 2003). Yine de bazı AS'li gençler birkaç yakın arkadaş edinebilir ve bu arkadaşlıkları sürdürebilir.

Otizm Spektrum Bozukluğu ve Asperger Sendromu Olan Öğrencilere İçin Öğretim Düzenlemeleri

- Haftalık konuları, kullanılacak ya da incelenecek kaynaklar, ödevlerin teslim tarihini vb. gösteren ders program dönem başında yazılı olarak verilmeli. Bu durum öğrencilerin kendilerini organize edebilmeleri için önemlidir.
- Bu öğrencilerin var olan rutinlerine (her derste aynı yere oturmak gibi) saygı gösterilmeli.
- Grup ödevleri ya da çalışmaları bu öğrenciler için güç olabilir. İyi anlaşığı grup içerisinde olmasını ya da grup içindeki görevinin mümkünse belirgin olması kontrol edilmeli. Gerekirse alternatif değerlendirme yöntemleri kullanılmalı.
- Program, öğretim elemanı, derslik, sınav yeri ya da tarihi gibi herhangi bir değişikliği açık bir şekilde ifade ederek mümkün olduğunca erken bildirilmeli.
- Net ve açık bir dil kullanılmalı, mecaz ya da soyut anlam içeren kelimelerden kaçınılmalı.
- Öğrenci dersinizin bir bölümüne dikkatini yoğunlaştırdıysa, dersin tüm amaçlarını gerçekleştirmek için verilen işlerin tümünü yapması gerektiği anlatılmalı.
- Açık yönergeler kullanılmalı. AS/O öğrencilerin ne demek istediğinizi anlayacağı var sayılmamalı.

Sınavlar

- Zayıf motor kontrolü olabileceği için AS/O öğrencilerinize sınavlarda ek süre verilmeli.
- Bilgisayar kullanımına izin verilmeli. (Zaman açısından avantaj sağlayacaktır.)
- Soruların açık ve net olmasına dikkat edilmeli. Uzun cümlelerle sorulan soruların anlaşılması güç olabilir, bu sorular küçük parçalara bölerek sorulmalı.
- Anlamadığı yerlerde size soru sorabileceği tekrar hatırlatılmalı.
- Ayrı bir sınav salonunda sınav yapılması dikkat dağılmasını önlemek için uygun olacaktır. Ayrıca sınav ortamındaki (koridordan ya da floresandan gelen ses gibi) dikkat dağıtıcıları mümkün olduğunca azaltılmalı.

ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLER

Bir ya da daha fazla temel bilişsel süreçlerde yetersizliğin sonucu olarak dinleme, düşünme, konuşma, okuma, yazma ya da matematikte görülen özel yetersizlikler özel öğrenme güçlükleri olarak betimlenir.

Özel öğrenme güçlüğü grubunda yer alan bireylerin yetersizliklerinin nörolojik kaynaklı olduğu varsayılır ve bu engel durumu bilgi ve becerilerinin edinimini ve depolanmasını, organizasyonunu ve kullanımını kısıtlar. Bu bağlamda öğrenme güçlüğü; bireyin öğrenme süreçlerinde kendisini düzenleyememesinden dolayı güçlük yaşamasına denmektedir. Öğrenme güçlüğüne betimlemek için yapılan akademik ve tıbbi tanımların ortak noktaları ise aşağıdaki gibidir:

- Akademik alanları öğrenmede güçlük,
- Temel bilişsel süreçlerin birinde ya da daha fazlasında yetersizlik ve
- Zihin engeli, duygusal bozukluk, duyuşsal yetersizlik, bedensel yetersizliğin olmamasıdır (Graham, Haris, Reid, Kandel, 2006).

Özel öğrenme güçlüğü kavramı algısal yetersizlikler, beyinde minimum düzeyde zedelenme, beyinde işleyiş bozukluğu, disleksi, diskalkuli ve gelişimsel afazyaya gibi durumları da kapsamaktadır.

Özel öğrenme güçlüğü bireysel olarak farklı özellikler gösterebilmektedir.

Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireylerin Genel Özellikleri

- İştisel ve görsel işleme becerilerinde eksiklik,
- Soyut ve genel akıl yürütme becerilerinde problemler,
- İnce ve kaba motor becerileri ve yürütücü işlevler de güçlükler,
- Dil ve konuşma bozuklukları,
- Eşgüdüm problemleri.

Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenciler İçin Öğretim Düzenlemeleri

- Matematiksel işlemlerin gerekli olduğu durumlarda hesap makinesi gibi araçların kullanımına izin verilmeli.
- Ortamda öğrenci için dikkat dağıtılabilecek unsurları en aza indirmeye çalışılmalı.
- Derste işleyeceğiniz konuları, kullanılacak ya da incelenecek kaynakları daha önceden öğrenciye vererek derse daha hazır gelmesi sağlanmalı.
- Derslerinizde daha açık ve net bir dil kullanılmalı.
- Öğrencilerin ders sırasında ses kaydı almalarına izin verilmeli.
- Öğrenciye vereceğiniz ders notlarında paragrafları, başlıkları ve alt başlıkları belirtmek için madde işaretleri ve numaralar kullanılmalı.
- Farklı yazı tipleri kullanılmalı. Metne ek olarak akış şemaları, şemalar ve grafikler gibi farklı yöntemlerle bilgiler sunulmalı.

Sınavlar

- Gerekli durumlarda hesap makinesi kullanmasını sağlanmalı.
- Sınav yeri dikkat dağıtıcı unsurlardan arındırılmalı. Gerekli durumlarda ayrı bir derslikte sınav alması sağlanmalı.
- Sorular açık ve net bir şekilde yazılmalı.
- Öğrenciye ek süre verilmeli.

BEDENSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLER

Bedensel yetersizliğin tanımı, bedensel engelin türüne ve yetersizliğine göre değişiklik göstermekle birlikte genel olarak iskelet, kas ve eklemlerdeki hastalık veya zedelenmelerden kaynaklı bireyin hareket gücünü yaşaması olarak tanımlanmaktadır (Özyürek,1997). Bu hareket güçlüklerinin bir kısmı durağan iken bazıları da ilerleyen türde olabilmektedir. Serebral palsi, multiple skleroz, kas distrofisi, spina bifida, hidrosefali, eklem iltihabı, omurilik yaralanması gibi hastalıklar bedensel yetersizliğe sebep olabilmektedir.

Bedensel Yetersizliği Olan Bireylerin Genel Özellikleri

- Bağımsız hareket edebilme becerileri, devimsel koordinasyonları sınırlıdır.
- Vücut duruşunu koruma ve belirli bir süre boyunca aynı pozisyonda kalma da güçlükler yaşayabilirler.
- Bedensel yetersizliklerinden ötürü pasif kalmayı tercih edebilirler. Bu gibi durumlarda iletişim kurma konusunda sıkıntı yaşayabilirler.

Bedensel Yetersizliği Olan Bireyler İçin Öğretim Düzenlemeleri

- Asansör ile erişimin sağlamadığı binalarda bedensel engelli öğrencilerin bulunduğu sınıflar, mümkün olduğu kadar giriş katındaki sınıflardan seçilmeli
- Elleri kullanmakta zorluk çeken veya hiç kullanamayan öğrenciler için derslerde ders partnerinin yardımcı olmasına izin verilmeli.
- Gözlem etkinlikleri, staj gibi etkinlikler de bedensel yetersizlikten etkilenmiş öğrenciler için erişilebilir alanlar ve etkinlik yerleri seçilmeli.
- Derslik seçiminde öğrencinin rahat giriş yapabileceği uygun mobilyalı sınıflar seçilmeli.

Sınavlar

- Bilgisayar kullanımına izin verilmeli.
- Ek süre verilmeli.
- Yardımcı teknoloji kullanımına izin verilmeli.
- Öğrencinin fiziksel yetersizliğinden kaynaklı yorulmalar kaynaklanabilir. Bu durumlarda molalar vererek öğrencinin dinlenmesi sağlanmalı.

İŞİTME YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLER

İşitme yetersizliği olan bireyler, işitme yetisinin kısmen ya da tamamen kaybından dolayı konuşmayı edinme, dili kullanma ve iletişimde güçlük yaşayan bireylerdir (MEB,2006). Dünya sağlık örgütü (WHO)'da normal işiten birey kadar iyi işitememe durumunu işitme yetersizliği olarak tanımlarken, kişinin işitme duyusunu tamamen kaybetmesini sağırılık olarak belirtmektedir. İşitme kaybı orta, hafif ve ağır düzeyde olan bireyler işitme cihazı, koklear implant, FM sistemler gibi yardımcı teknolojik araçlarla var olan işitmelerini kullanırken, sağır bireyler bu araçlardan faydalanamadığı için dudak okuma ve işaret dili ile iletişimlerini sürdürürler (Akçemete, Gürgür, 2009).

İşitme yetersizliğinden etkilenen bireyler, cihazlar yardımı ile bazı sesleri duyabilmekte fakat her zaman konuşmayı anlayacak ve iletişimi sürdürecektir şekilde işlevsel bir işitmeye sahip olamamaktadırlar. Bu nedenle işitme yetersizi veya sağır bireyler iletişime geçmek için dudak okuma, işaret dili ve sözlü iletişim yöntemlerinin birini/ birkaçını kullandıkları gibi hepsine birden de ihtiyaç duyabilirler.

İşitme yetersizliğinden etkilenen öğrenciler okuma yazma bilseler de konuşma diline tam olarak hâkim olmadıkları için okuduğunu anlama ve kendini yazılı/sözlü biçimde ifade etmede sınırlılıklar yaşarlar. Bu sınırlılıklar yükseköğretimde, bilgiye ulaşmalarını güçleştirmektedir. İşitme yetersizliğinden etkilenen öğrenciler ders sırasında okuduğunu anlamada, sözel dil ile anlatılan derslerde not almada, imla ve dil bilgisel kurallarına uygun yazı yazmada, ders sırasında anlık bilgi alış verişinde; akademik ve sosyal ortamlarda ise sınıf arkadaşları, öğretim elemanları ve idari personel ile doğrudan iletişime geçememe gibi zorluklar yaşayabilirler.

İşitme Yetersizliği Olan Bireylerin Genel Özellikleri

- Konuşma sırasında belirli sesleri değiştirerek ya da düşürerek telaffuz edebilirler.
- Konuşma sırasında dil bilgisel ekleri eksik ya da yanlış kullanabilirler.
- Ses tonunu ayarlama güçlüğü yaşayabilirler (Fısıltı halinde konuşma ya da bağırarak konuşma).
- Konuşmayı vurgu ve tonlama yapmadan, tek düze devam ettirebilirler.
- Ortamdaki ani ses değişimlerinin farkında olmayabilirler.
- Soru-cevap şeklinde yürütülen derslerde söz sırasının kimde olduğunu fark etmeyebilirler.

- Özellikle dudak okuma yapan bireyler aynı anda birden fazla uyarıcıya odaklanamayabilirler (eş zamanlı olarak hem dersi anlatan kişiye hem de görsel uyarana odaklanamayabilirler).
- Konuşma esnasında gereğinden fazla jest ve mimik kullanabilirler.
- Soyut ifadeleri anlamada gücük yaşayabilirler (atasözleri, deyimler, fıkraları anlamada zorlanabilirler).

İşitme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Öğretim Düzenlemeleri

- Öğrencinin sizi ve sınıf arkadaşlarını rahat görebildiği bir yere oturması sağlanmalı.
- İyi aydınlatılmış bir alana geçerek, öğrencinin dudak hareketlerinizi rahat görebilmesi sağlanmalı.
- Konuşma esnasında, grup ile yüz yüze olunmalı. Tahtaya döndüğünüz ve yüzünüzün öğrenci tarafından görülemediği zamanlarda anlatıma ara verilmeli.
- Ders anlatımlarının öncesinde (mümkünse) ders notları öğrenci ile paylaşılmalı.
- Ders içinde kullandığınız materyaller (slaytlar, videolar vb.) öğrenci ile paylaşılmalı
- Sınıf içinde kullanılan herhangi bir işitsel ders materyalinin yazılı özeti öğrenci ile paylaşılmalı.
- Anlatılanları özetlerken, aynı cümleyi tekrar etmek yerine başka kelimelerle yeni bir cümle kurulmalı.
- Bulduğunuz ortamda işaret dili tercümanı var ise konuşurken tercümana değil, işitme yetersizliği olan öğrencinin kendisine bakarak konuşma sürdürülmeli.
- Konunun önemini vurgulamak için mümkün olduğunca jest ve mimik kullanılmalı.
- Sınıfınız destek teknoloji kullanımına elverişli ise FM sistemi vb.) öğrenci ile iş birliği yaparak mikrofon kullanılmalı.
- Ders ile ilgili önemli bilgileri (ders saati ve gününde yapılan değişiklikler, sınav tarihleri, ödevler vb.) tahtaya yazarak ya da yansıtarak görsel olarak belirtilmeli.

Sınavlar

- Öğrencinin soruları anlaması ve cevaplandırması için ek süre verilmeli.
- Bilgisayar kullanımına izin verilmeli.
- Sınav gözetmenlerine, öğrencinin sözlü yönergeleri duyamayabileceği konusunda bilgi verilmeli. (Sınav başlama-bitiş saati, cevabı değişen sorular vb. konularında bilgileri tahtaya yazarak paylaşmasını belirtiniz)
- Sınav ile ilgili gerekli açıklamalara sınav kâğıdında yer verilmeli.
- Yazılı sınav yapmak mümkün değil ise (öğrenci yazılı dili çok sınırlı biçimde kullanıyorsa) ödev gibi alternatif yöntemler göz önünde bulundurulmalı.

DİL ve KONUŞMA YETERSİZLİĞİ

Amerikan Konuşma-Dil ve İşitme Birliği (ASHA); göre sözel, yazılı ve/veya diğer sembol sistemlerini anlama veya kullanmada sorun olması durumu dil bozukluğu; bu bozukluk sonucu dil ve/veya konuşmada ortaya çıkan sınırlılıkları da işitme bozukluğu olarak tanımlamaktadır.

Dil bozuklukları, otizm, zihinsel ya da işitsel yetersizliklerin sonuçları olarak görülebildiği gibi, işitme kaybı, konuşma organları veya beyinde oluşan hasara bağlı olmasızın da görülebilmektedir (Maviş, 2009).

Kişilerin söylediklerini anlamadaki sorunları içeren alıcı dil sorunlarında bireyler genellikle söylenenlerin tamamını anlamada, yönergeleri izlemede güçlük yaşarlar. Kendini ifade etme konusunda yaşanan güçlükleri kapsayan ifade edici dil sorunlarında ise bireyler genellikle sözlü ya da yazılı dili kullanmada güçlük yaşarlar. Özellikle karmaşık cümle oluşturmada yaşanan güçlükler, ekleri cümle içinde doğru kullanamama ve uygun olmayan jest ve mimik kullanma ifade edici dil yetersizliği sonucu oluşabilen sınırlılıklardandır.

Alıcı ve ifade edici dilde karşılaşılan durumların yanı sıra bazı bireylerde konuşma bozuklukları da (sesletim ve akıcılık) görülebilmektedir. Sesletim bozuklukları; konuşma seslerinin doğru olarak çıkartılamaması durumudur. Bu durumda çocuk bir ya da birkaç sesi aynı anda hata çıkartabilir ya da çıkartmayabilir (“r” sesinin yanlış çıkartılması sonucu “araba” yerine “ayaba” demek). Akıcılık bozukluğu ise; “beklenenden farklı konuşma hızı, konuşma ritmi olması ve sesler, heceler, sözcükler ve sözcük öbeklerinde tekrarlar biçimde konuşma akışının kesintiye uğraması durumu ”dur (aktaran, Maviş, 2009). Akıcılık bozukluğunun karşımıza çıktığı en yaygın durum olan kekemelik, tekrarlar, duraksamalar ve uzatmalarla iletişimi engelleyen bir durumdur.

Dil ve Konuşma Yetersizliği Olan Bireylerin Genel Özellikleri

- Konuşma sırasında belirli sesleri değiştirerek ya da düşürerek telaffuz edebilirler.
- Konuşma sırasında dil bilgisel ekleri eksik ya da yanlış kullanabilirler.
- Ses tonunu ayarlama güçlüğü yaşayabilirler. (Fısıltı halinde konuşma ya da bağırarak konuşma)
- Konuşma sırasında akıcılık bozukluğu (kekemelik) yaşayabilirler.
- Hızlı ve ritmi yüksek düzeyde kullanarak sesleri yutabilirler, konuşmaları tam olarak anlaşılabilir.
- Konuşmayı vurgu ve tonlama yapmadan, tek düze devam ettirebilirler.
- Okuma sırasında duraksamalar ve hatalar yapabilir, kendi gelişim düzeylerinden beklenen akıcı okumayı gerçekleştiremeyebilirler.
- Ders ile ilgili grup tartışmaları sırasında sessiz ve çekingen kalabilirler.
- Çift anlamlı-eş anlamlı sözcükler veya deyimleri anlamından farklı olarak kullanabilirler.

Dil ve Konuşma Yetersizliği Olan Bireyler İçin Öğretim Düzenlemeleri

- Öğrencinizin söylediği kelimeler anlaşılmadığı zaman “ bunu anlayamadım, lütfen benim için tekrar edebilir misin?” diyerek, öğrencilerin kendisini ifade etmeleri sağlanmalı.
- Öğrencinizin sözel olarak ifade ettiklerini özetleyerek doğruluğunu onaylaması beklenmeli.
- Öğrenci konuşurken acele etmemeli, sabırlı bir şekilde cümlesini tamamlamasına izin verilmeli.
- Öğrencinin kelimedeki takıldığı zaman veya tekrarlamalarda bulunduğu zaman, sakin olmasını, heyecanlanmaması **söylenmemelidir**. Ayrıca bu süreçte göz göze gelerek jest ve mimikler ile takılma esnasında öğrenciye bakılmamalı, öğrencinin akıcı olarak kullandığı kelimelerde yüzüne odaklanılmamalıdır.
- Kendisini ders içinde ifade etmesini sağlamak için, ders ile ilgili tartışmalarda kısa cevap gerektiren sorular yönlendirilmeli.
- Öğrencinizi konuşurken acele etmesi, grup önünde konuşması veya okuması için zorlamamalıdır.
- Öğrencinizin sözel açıklamaları jest ve mimikler ile desteklenmeli.
- Ders anlatımlarının öncesinde (mümkünse) ders notları öğrenci ile paylaşılmalı.

- Ders içinde kullandığınız materyaller (slaytlar, videolar vb.) öğrenci ile paylaşılmalı.
- Anlatılanlar özetlenirken, aynı cümleyi tekrar etmek yerine başka kelimelerle yeni bir cümle kurulmalı.

Sınavlar

- Öğrencinin soruları anlaması ve cevaplandırması için ek süre verilmeli.
- Bilgisayar kullanımına izin verilmeli.
- Sınav gözetmenlerine, öğrencinin sözlü yönergeleri anlayamayabileceği konusunda bilgi verilmeli (sınav başlama- bitiş saati, cevabı değişen sorular vb. konularında bilgiler tahtaya yazılarak paylaşılmalı).
- Sınav ile ilgili gerekli açıklamalara sınav kâğıdında yer verilmeli.

Kaynaklar

Akçemete, G., Gürgür, H. (2013). İşitme yetersizliği olan öğrenciler. A. Cavkaytar (Ed.), *Özel eğitim içinde* (1 bs., s. 189-203). Ankara: Vize.

Altunay Arslantekin, B. (2013). Görmeyen ve görme kaybı olan öğrenciler. A. Cavkaytar (Ed.), *Özel eğitim içinde* (1 bs., s. 207-234). Ankara: Vize.

Ataman, A. (2015). Özel Eğitime Muhtaç Olmanın Nedenleri, Anlamı ve Amaçları. A. Ataman (Ed.), *Temel Eğitim Öğretmenleri için Kaynaştırma Uygulamaları ve Özel Eğitim içinde*. Ankara: Vize.

Attwood, T. (2003) 'Cognitive Behaviour Therapy (CBT)', in L. Holliday Willey (ed.) *Asperger Syndrome in Adolescence: Living with the Ups and Downs and Things in Between*, pp. 38-68. London: Jessica Kingsley.

<http://site.ebrary.com/lib/gazi/reader.action?docID=10064400&ppg=13>

Barnhill, G. P. (2007). Outcomes in Adults With Asperger Syndrome. *Focus on Autism and other developmental disabilities*. 22 (2). 116-126.

Campbell, S. B. (2000). Attention-deficit/hyperactivity disorder. *Handbook of developmental psychopathology içinde* (s. 383-401): Springer.

- Frith, U. (2004) 'Emanuel Miller Lecture: Confusions and Controversies about Asperger Syndrome', *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 45: 672-86.
- Howlin, R. (2003) 'Asperger Syndrome in the Adolescent Years', in L. Holliday Willey (ed.) *Asperger Syndrome in Adolescence: Living with the Ups and Downs and Things in Between*, pp. 13-37. London: Jessica Kingsley.
- <http://site.ebrary.com/lib/gazi/reader.action?docID=10064400&ppg=13>
- Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları [Genelge], 2008/60 (2008), 02 Eylül 2008. http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_10/08101631_kaynatmayoluy-laeitimuygulamasgenelgesi.pdf sayfasından erişildi.
- Maviş, İ. (2009). DI bozukluğu olan çocukların eğitimi. G. Akçamete (Ed.), *Özel eğitim içinde* (2 bs., s. 283-312). Ankara: Kök.
- Milli Eğitim Bakanlığı, *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*, (2012), 21 Temmuz 2012. http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111226_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeliği_son.pdf sayfasından erişildi.
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi. (2013). *Engelli Öğrencilerin Akademik Ortamlarda Desteklenmesi: Öğretim Elemanı Kılavuzu*. <http://engelsiz.metu.edu.tr/kaynaklar-sayfasından> erişildi.
- Öktem, F. (2013). Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB). A. Cavkaytar (Ed.), *Özel eğitim içinde* (1 bs., s. 477-501). Ankara: Vize.
- Özokçu, O. (2015). Zihinsel yetersizlik, görme yetersizliği, işitme yetersizliği. İ. H. Diken (Ed.), *İlköğretimde kaynaştırma içinde* (3 bs.). Ankara: Pegem.
- Özyürek, M. (2005). Görme yetersizlikleri. S. Eripek (Ed.), *Özel eğitim içinde* (s. 128-136). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Sönmez, N. (2015). Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan öğrenciler. İ. H. Diken (Ed.), *İlköğretimde kaynaştırma içinde* (3 bs., s. 127-149). Ankara: Pegem.
- Şafak, P. (2009). Görme yetersizliği olan çocukların eğitimi. G. Akçamete (Ed.), *Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim içinde* (1 bs., s. 397-440). Ankara: Kök.
- Şafak, P. (2015). Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı. A. Ataman (Ed.), *Temel Eğitim Öğretmenleri için Kaynaştırma Uygulamaları ve Özel Eğitim içinde*. Ankara: Vize.
- Thierfeld Brown, J., Wolf, L. E., Kroesser, S., (2014). Innovative Programming to Sup-

port College Students with Autism Spectrum Disorders. Edit. F. R., Volkmar, B. REichow, J. C. McPartland. Chp. 7. Autism Spectrum Disorder in Adolescents an Adults: An Introduction. USA Springer.

https://books.google.com.tr/books?id=IIW8BAAAQBAJ&hl=tr&source=gbs_slider_cls_metadata_9_mylibrary

Üstün, T. B. (2007). Using the international classification of functioning, disease and health in attention-deficit/hyperactivity disorder: separating the disease from its epiphenomena. *Ambulatory Pediatrics*, 7(1), 132-139.

Volkmar, F. R., Klin, A., McPartland, J.C., (2014). Asperger Syndrome. Edit. J. C. McPartland, A., Klin, F. R., Volkmar. Chp. 1 Second Edition. NY, The Guilford Press.

https://books.google.com.tr/books?id=XLtaAwAAQBAJ&hl=tr&source=gbs_slider_cls_metadata_9_mylibrary

Volkmar, F. R., Reichow, B., McPartland, J.C., (2014). Adolescents and Adults with Autism Spectrum Disorder. Edit. F. R., Volkmar, B. REichow, J. C. McPartland. Chp. 1. Autism Spectrum Disorder in Adolescents an Adults: An Introduction. USA Springer.

https://books.google.com.tr/books?id=IIW8BAAAQBAJ&hl=tr&source=gbs_slider_cls_metadata_9_mylibrary

World Health Organization. (2006). *International Classification of Diseases 10th Edition*. <http://apps.who.int/classifications/apps/icd/icd10online2006/> sayfasından erişildi

ÖNERİLER

Bütünleştirici eğitim ve öğretim, eğitime katılan tüm paydaşların iş birliği içinde çalışarak, yetersizlikten etkilenen öğrenci için uygun eğitim ortamları oluşturmaları anlamına gelmektedir (Avcıoğlu, 2015). Oluşturulan bu eğitim ortamı, derslerin öğrenci için daha erişilebilir olmasını sağlayan uyarlamalardan oluşmaktadır.

Yetersizlikten etkilenen öğrencilere karşı duygusal yaklaşmak, derslerden ve bazı akademik çalışmalardan muaf tutmak ya da sınavlarda ayrıcalıklı davranmak pozitif ayrımcılık kapsamındadır. Aşağıda, pozitif ayrımcılık yapılmadan, var olan akademik standartları koruyan ve fırsat eşitliği ilkesini temel alan öneriler ve ipuçları yer almaktadır.

Öğretim Elemanlarına Yönelik Öneriler

Dersin gereklilikleri ve öğrenci yeterlilikleri doğrultusunda olabilecek en uygun eğitim öğretim ortamını oluşturacak kişi öğretim elemanıdır. Bu nedenle yetersizlikten etkilenen öğrenciler için yapılacak akademik çevresel düzenlemeler, sizin önderliğinizde, sizin uygun gördüğünüz şekli ile yapılacaktır. Aşağıda sunulan öneriler, size rehber olması açısından verilen genel bilgilerden oluşmaktadır.

- Sınıfınızdaki tüm yetersiz öğrencilerin ilk gün kendilerini tanıtabilmeleri için fırsat yaratmanız onların yararına olacaktır: “Eğer bir engeliniz varsa bu durumu konuşmak için benimle iletişime geçebilirsiniz.” İletişim kurabilecekleri kanallardan size uygun olanları da onlara söylemeniz bu öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine yardımcı olacaktır.
- Dönem başında, dersin kapsamı ve değerlendirilmesi ile ilgili verilen bilgilere ek olarak “ yetersizliğinden dolayı herhangi bir uyarlamaya ihtiyaç duyuyorsanız, lütfen benimle iletişime geçiniz” şeklinde not düşülmeli.
- Engelli Öğrenci Danışma Birimi aracılığı ile gönderilen uyarlama mektubunu inceleyerek, uygun gördüğünüz uyarlamaları kabul ederek, uygulamaya geçilmeli.
- Var olan uyarlamalarda değişiklik / düzenleme yapmak veya yeni bir uyarlama eklemek istiyorsanız GEÖDB ile iletişime geçilmeli.
- Dersin, dönem başında belirttiğiniz rutin akışında herhangi bir değişiklik yapıldıysa (sınav uygulaması, ödev yönergesi, ders gün ve saatleri), değişikliğe ilişkin duyurunun tüm öğrencilere ulaşması sağlanmalı.

- Ders notlarınız çevrimiçi erişilebilir halde ise, erişim adresleri öğrencilere belirtilmeli.
- Ders notlarınız, PowerPoint sunu, Word dokümanı gibi elektronik ortamda ise (paylaşımı mümkünse) öğrenciler için dersten önce erişilebilir hale getirilmeli.
- Dönem başında, öğrencinin talep ettiği ve kabul ettiğiniz sınav uyarlamaları (ek süre- büyük puntolu çıktı, okuyucu vb.) vize ve final sınavları sırasında uygulanmalı (gerektiği durumlarda sınıfta yer alan gözetmeni bilgilendiriniz).
- Öğrencilere sınavlar için verilen ek sürenin toplam sınav süresinin yarısından başlayarak öğrencinin yetersizliğinin türü ve derecesine göre tamamına kadar çıkabileceği unutulmamalı.
- Sınav değerlendirilmesi sırasında pozitif ayrımcılık (fazla puan verme, belirlenen ek süreden daha fazlasını verme vb.) yapılmamalı.
- Öğrencinizin yetersizliği ve bu yetersizlik kapsamında nasıl uyarlamalar yapabileceğiniz hakkında daha ayrıntılı bilgi almak için GEÖDB'e ile iletişime geçilmeli.
- Öğrenci Danışmanlarına Yönelik Öneriler
- Fakültenize yeni başlayan ve danışmanlığınızda olan yetersizlikten etkilenen öğrencilerinize okulu ve okulda bulunan olanakları tanıtma amaçlı, bilgilendirme toplantıları düzenlenmeli.
- Özellikle fiziksel yetersizlikten etkilenen öğrencilerin, derslere devamını sağlamak adına, öğrencinin bulunduğu dönemin içindeki derslerin zemin- giriş katında olmasına veya asansörün aktif kullanıldığı binalarda yer almasına özen gösterilmeli.
- Ders saati, sınav yeri gibi değişikliklerden öğrencinin haberdar olması için, cep telefonu ve e- posta adresleri kayıt altına alınmalı.
- Staj yapan öğrenciniz varsa, stajı yürüten öğretim elamanına yetersizlikten etkilenen öğrenci hakkında bilgi verilmeli.
- Danışmanlığını yürüttüğünüz öğrencilerin (varsa), yetersizlik durumları hakkında daha ayrıntılı bilgi almak için GEÖDB'e ile iletişime geçilmeli.
- En büyük desteğinizin onları yetersizlikleri ile kabul etmek olduğunu unutmayınız.

İdari Personele Yönelik Öneriler

- Kayıt sırasında veya daha sonra ilk defa karşılaştığınız yetersizlikten etkilenmiş öğrencilere öncelikle nasıl yardımcı olabileceğinizi sorarak hangi konularda yardıma ihtiyaç duyduğu belirlenmeli.
- Size gelen yetersizlikten etkilenmiş öğrenci çeşitli nedenlerden GEÖDB' ne kayıt yaptırmamış veya böyle birimin varlığından haberdar olmayabilir. Bu durumda öğrenci GEÖDB' ye yönlendirilmeli.
- Size gelen öğrencinin yetersizliği ve bu yetersizlik kapsamında nasıl uyarlamalar yapılabileceği hakkında daha ayrıntılı bilgi almak için GEÖDB ile iletişime geçilmeli.

FORMLAR

EK - 1 Hizmet Talep Formu

Gazi Engelli Öğrenciler Danışma Birimi Hizmet Başvuru Formu	
Demografik Bilgiler	
Adı Soyadı:	Öğrenci Numarası:
Bölüm:	Sınıfı:
E-posta Adresi:	
Telefon Numarası:	
Yetersizlik Türü (Belgelendirebileceğiniz yetersizlik türlerinin hepsini işaretleyebilirsiniz)	
Görme Yetersizliği İşitme Yetersizliği Dil/ Konuşma Bozukluğu Öğrenme Güçlüğü Bedensel/Fiziksel Yetersizlik Süreğen Hastalıklar Otizm Diğer (lütfen belirtiniz): _____	
Uygun görüldüğü takdirde, hangi uyarlamalardan faydalanmayı talep ediyorsunuz?	
Sınıfta Ses Kaydı Yapılması Braille Sınav Materyali Büyük Puntolu Sınav Materyali Ders Partneri (Aynı sınıfta eğitim gören öğrenci/ öğrenciler) Sınıf İçinde Kullanılan Görselin/Tahtanın Fotoğ- rafının Çekilmesi Sınav için Yazıcı/Okuyucu Sınav için Süre Arttırımı (%__)	
Uyarlama Almak İstedığı Dönem:	Güz Bahar ____
Akademik Yıl:	_____
Yetersizliğinizin, eğitim aldığınız ortamda nasıl kısıtlamalara yol açtığını belirtiniz:	
Bu formda belirttiğim bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Talep ettiğim uyarlamalar için engel durumum ile ilgili resmi belgelendirme (sağlık raporu) yapmam gerektiğini anladım. Makul uyarlamaların, engelli danışma birimi tarafından ayrıntılı olarak incelenip, ilgili bölüme/anabilim dalına iletilmesi sonrasında belirleneceğini kabul ediyorum.	
İmza:	Tarih

EK- 2 Öğretim Uyarlama Mektubu

Gazi Engelli Öğrenci Birimi Öğretim Uyarlama Mektubu	
ÖĞRETİM UYARLAMASI TALEP EDEN; Öğrencinin Adı- Soyadı: Öğrencinin Numarası: Dersin Kodu, Adı ve Grup Numarası:	
ÖĞRETİM UYARLAMASI TALEP EDİLEN; Öğretim Elemanın Adı- Soyadı:	
Yukarıda bilgileri verilen öğrenci, dersinize kayıtlı bulunmaktadır. Gazi Engelli Öğrenci Danışma Birimi öğrenci ile ilgili raporları ayrıntılı bir şekilde incelemiştir. GGEÖDB, öğrencinin derse aktif katılımının desteklenmesi ve performansının artırılması için aşağıdaki uyarlamaların yapılmasını uygun görmektedir. Dersi veren öğretim elemanı olarak kabul ettiğiniz uyarlamaları lütfen belirtiniz.	
SINIF İÇİ UYURLAMALAR	
GGEÖDB Tarafından Uygun Görülen Uyarlamalar	Öğretim Elemanı Tarafından Kabul Edilen Uyarlamalar
Sınıfta Ses Kaydı Yapılması ☐	Sınıfta Ses Kaydı Yapılması ☐
Ders Partneri ☐	Ders Partneri ☐
(Aynı sınıfta eğitim gören öğrenci /öğrenciler) ☐	(Aynı sınıfta eğitim gören öğrenci /öğrenciler) ☐
Sınıf İçinde Kullanılan Görselin /Tahtanın Fotoğrafının Çekilmesi ☐	Sınıf İçinde Kullanılan Görselin /Tahtanın Fotoğrafının Çekilmesi ☐
Ders materyallerinin (varsa) elektronik formatta temini ☐	Ders materyallerinin (varsa) elektronik formatta temini ☐
Diğer (lütfen belirtiniz)	Diğer (lütfen belirtiniz)

SINAV İÇİ UYARLAMALAR	
GGEÖDB Tarafından Uygun Görülen Uyarlamalar	Öğretim Elemanı Tarafından Kabul Edilen Uyarlamalar
Büyük Puntolu Sınav Materyali ☐	Büyük Puntolu Sınav Materyali ☐
Sınav için Yazıcı/Okuyucu ☐	Sınav için Yazıcı/Okuyucu ☐
Braille Sınav Materyali ☐	Braille Sınav Materyali ☐
Sınav için Süre Arttırımı (%_) ☐	Sınav için Süre Arttırımı (%_) ☐
Sınav evrakının flash ile getirilmesi (PC kullanan öğrenciler için) ☐	Sınav evrakının flash ile getirilmesi (PC kullanan öğrenciler için) ☐
Diğer (lütfen belirtiniz):	Diğer (lütfen belirtiniz):
Öğretim Elemanı Tarafından Uygun Görülmeyen Uyarlamaların Nedeni:	
<p>Öğretim uyarlamalarının uygulanması, öğrenci ve öğretim elemanın ortak sorumluluğundadır. Gazi Engelli Öğrenci Danışma Birimi uyarlamalar ile ilgili ek desteğe ihtiyaç duyulduğu takdirde öğretim elemanına ve öğrenciye gereken rehberlik hizmetini verecektir.</p> <p>Tüm öğrencilerin eğitim hizmetlerinden eşit şekilde faydalanması konusunda verdiğiniz destek için teşekkür ederiz.</p>	
Gazi Engelli Öğrenci Danışma Birimi Sorumlusu İmza :	Tarih:
Öğrenci İmza:	Tarih:
Öğretim Elemanın İmzası	Tarih:

Not: Lütfen, bu mektubu ilgili öğretim elemanına imzalattıktan sonra, aslını Gazi Engelli Öğrenci Danışma Birimine teslim edin. Öğretim elemanı ve öğrenci mektubun imzalı bir kopyasını alabilir.

Öğretim uyarlama mektubunun Kullanımı

Öğretim uyarlama mektubu, ihtiyaç duyan öğrencilerin, kişisel özelliklerine göre ders ve sınav uygulamalarında yapılabilecek akademik uyarlamaları içeren bir formdur. Engelli Öğrenci Danışma Birimi Hizmet Formu (EK 1) ile danışma birimine başvuran her öğrenci, her akademik dönemin belirlenen haftasında ilgili formu alabilir (belirlenen haftalar web sitesi aracılığı ile duyurulacaktır).

Öğrenci, biri kendisinde, biri uyarlama talep ettiği öğretim elemanında biri de Danışma Biriminde kalacak şekilde üç kopya alır. Formda yer alan uyarlamalardan istediği ve uygun görülenleri GEÖDB’de görevli öğretim elemanları ile birlikte doldurulur. Ardından, uyarlama talep ettiği öğretim elemanına giderek, formu öğretim elemanına da doldurur. Öğretim elemanı uygun gördüğü uyarlamaları kabul ederek üç formu da imzalar. Karşılıklı imzalanan formlardan biri öğretim elemanın kendisinde, biri öğrencide, diğeri de GEÖDB’de kalır.

Önemli Not

- Uyarlama formu her akademik yarıyılıda, uyarlama istenilen her ders için ayrı olarak düzenlenmelidir.
- Öğretim elemanın imzası bulunan formlardan bir kopyanın form alındıktan sonra belirlenen günler içinde (duyurular web sitesinde yapılacaktır) danışma birimine teslim edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde form geçersiz sayılacaktır.

Ses Kayıt ve Fotoğraf Kayıt Taahhütnameleri

Öğretim uyarlama mektubunun ders içi uyarlamalar kısmında yer alan ses kaydı ve fotoğraf çekiminin mahremiyet çerçevesinde yapılması, öğretim elemanı ve öğrencilerin ortaya çıkacak bir aksaklıktan ötürü doğacak problemleri önleyebilmesi açısından önemlidir.

Aşağıda yer alan Ses Kayıt Taahhütnamesi ve Fotoğraf Kayıt Taahhütnamesi öğrencilerin uyması gereken kuralları ve sınırlamaları içermektedir.

Öğretim Uyarlama formunda “ses kayıt ve/veya fotoğraf kayıt” seçeneğini işaretleyen öğrencilerin, uyarlama formu ile birlikte aşağıda yer alan formları da 3 kopya halinde çıkartmaları ve kopyalardan biri kendilerinde kalmak koşulu ile engelli danışma birimine ve öğretim elemanına teslim etmeleri gerekmektedir.

EK3- Ses Kayıt Taahhütnamesi

Gazi Engelli Öğrenci Danışma Birimi Ses Kayıt Taahhütnamesi	
Öğretimin Elemanın Adı Soyadı:	
Öğrencinin Adı Soyadı:	
Öğrencinin Numarası:	
Dersin Adı, Kodu ve Grup Numarası:	
Eğitim Öğretim Yılı ve Dönemi:	
<ul style="list-style-type: none"> Ses kaydı, ders içinde yalnızca dersi veren öğretim elemanın izni doğrultusunda alınabilir. Ders esnasında yetersizliklerinden ötürü not tutamayan ya da ders notlarını okuyamayan öğrenciler yalnızca kişisel kullanımları için derslerde ses kaydı yapabilirler. Alınan ses kayıtları, yalnızca bu formu imzalayan öğrenci tarafından ve yalnızca ilgili derse çalışma esnasında kullanılabilir. Kayıt altına alınan dersler, ilgili öğretim elemanın izni olmaksızın, başka kişi ve platformlarla paylaşılamaz. Öğretim elemanın onayı olmaksızın ve ilgili öğretim elemanı kaynak gösterilmeksizin hiçbir şekilde yayımlanamaz ya da alıntı yapılamaz. Derslerde tutulan ses kayıtları, ilgili dersin öğretim elemanına ve derslere katılan öğrencilere karşı hiçbir şekilde kullanılamaz.	
ÖĞRENCİ TAAHÜTNAMESİ	
Ses kaydı taahhütnamesini okudum ve anladım. Bu derse kayıtlı öğrenci olarak yapacağım her ses kaydı için yukarıdaki belirtilen ilkelere uyacağımı taahhüt ederim.	
Öğrencinin Adı Soyadı:	
Öğrencinin İmzası:	Tarih:
Öğretim Elemanın Adı Soyadı:	
Öğretim Elemanın İmzası:	Tarih:

EK-4 Fotoğraf Kayıt Taahhütnamesi

Gazi Engelli Öğrenci Danışma Birimi Fotoğraf Kayıt Taahhütnamesi	
Öğretimin Elemanın Adı Soyadı:	
Öğrencinin Adı Soyadı:	
Öğrencinin Numarası:	
Dersin Adı, Kodu ve Grup Numarası:	
Eğitim Öğretim Yılı ve Dönemi:	
<ul style="list-style-type: none"> Fotoğraf çekimi, ders içinde yalnızca dersi veren öğretim elemanın izni doğrultusunda yapılabilir. Ders esnasında yetersizliklerinden ötürü not tutamayan ya da ders notlarını okuyamayan öğrenciler yalnızca kişisel kullanımları için ders ile ilgili yazılı gösterilen/yanıtılan materyalin/görselin fotoğrafını çekebilirler. Çekilen fotoğraflar yalnızca ders içinde kullanılan materyal/görsele ait olmalıdır. Sınıf ortamı, kişilerin yüzleri gibi özel bilgiler kayıt altına alınamaz. Ders içinde asla video kayıt alınmaz, ders ile ilgili materyaller/görseller yalnızca fotoğflanabilir. Öğrenci, fotoğraf çekerken dersin akışını bozacak şekilde ses çıkartamaz, sınıf içinde gezinemez. Çekilen materyal/görsel fotoğrafları, yalnızca bu formu imzalayan öğrenci tarafından ve yalnızca ilgili derse çalışma esnasında kullanılabilir. Çekilen materyal/görsele ait fotoğraflar, ilgili öğretim elemanın izni olmaksızın, başka kişi ve platformlarla paylaşamaz. Öğretim elemanın onayı olmaksızın ve ilgili öğretim elemanı kaynak gösterilmeksizin hiçbir şekilde yayımlanamaz ya da alıntı yapılamaz. Çekilen materyal/görsele ait fotoğraflar, ilgili dersin öğretim elemanına ve derslere katılan öğrencilere karşı hiçbir şekilde kullanılamaz. Fotoğraf çekimi yalnızca ilgili öğrencinin kişisel cihazları ile yapılabilir. Tanımlı ders partneri veya sınıf arkadaşları öğrenci adına kendi cihazları ile çekim yapamaz.	
ÖĞRENCİ TAAHHÜTNAMESİ	
Fotoğraf çekim taahhütnamesini okudum ve anladım. Bu derse kayıtlı öğrenci olarak yapacağım her fotoğraf çekimi için yukarıdaki belirtilen ilkelere uyacağımı taahhüt ederim.	
Öğrencinin Adı Soyadı:	
Öğrencinin İmzası:	Tarih:
Öğretim Elemanın Adı Soyadı:	
Öğretim Elemanın İmzası:	Tarih:

Ders Partnerliği Hizmeti

Gazi Engelli Öğrenci Danışma Birimi Ders Partneri Taahhütnamesi (Öğrenci Formu)

Yetersizliğinizden ötürü, derslerde not tutmakta güçlük çektiğiniz için, Gazi Engelli Öğrenci Danışma Birimi ders partneri hizmetinden faydalanmanız uygun görülmüştür.

Bu taahhütnamede aşağıda belirtilen sorumluluklarınızı okuyup, ilgili alanlarını doldurmanız ve imzalamanız gerekmektedir.

Ders Partneri Verilen Öğrencinin Sorumlulukları

- Önceden belirlenmiş gün, saat ve şekilde (fotokopi, fotoğraf veya elektronik ortamda) tutulan notları ders partnerinden teslim almak.
- Notları başka kişi/kişilerle kesinlikle paylaşmamak.
- Mazeretsiz olarak devam edilmemiş derslere ait notları istememek.
- Öğretim elemanından izin alındığı takdirde, ders içi ses kaydı almak veya tahtanın fotoğrafını çekmek istiyorsa, ilgili ekipmanı partnere temin etmek (cep telefonu- ses kayıt cihazı vb. getirmek)
- Ders partneri ile profesyonel bir ilişki sürdürmek.

Ders Bilgileri

Dersin Verildiği Akademik Yıl ve Dönem:

Dersin Adı, Kodu ve Grup Numarası:

Ders Günü ve Saati:

Dersi veren Öğretim Elemanının Adı Soyadı:

Yukarıda belirtilen sorumluluklarımı okudum ve anladım, bu sorumlulukları yerine getirmediğim takdirde ders partneri hizmetinden faydalanamayacağımı kabul ediyorum.

Öğrencinin Adı Soyadı:

E posta Adresi:

Telefon Numarası:

İmzası:

Tarih:

Gazi Engelli Öğrenci Danışma Birimi Ders Partneri Taahhütnamesi (Ders Partneri Formu)

Öncelikle ders partneri olmak istediğiniz için teşekkür ederiz. Yetersizliği nedeni ile not tutma, not paylaşımı ve okuma hizmetlerine ihtiyacı olan bir öğrenci ile aynı dersi alıyorsunuz. Ders partneri sistemi süresince Gazi Engelli Danışma Birimi tarafından sene sonunda düzenlenecek aktivitelere, partnerliğini yaptığınız öğrenci ile birlikte katılma imkânına sahip olacaksınız.

Bu taahhütnamede aşağıda belirtilen sorumluluklarınızı okuyup, ilgili alanlarını doldurmanız ve imzalamanız gerekmektedir.

Ders Partnerinin Sorumlulukları

Derse düzenli devam ederek, not tutmak.

Önceden belirlenmiş şekilde (fotokopi, fotoğraf veya elektronik ortamda) notları ilgili öğrenciyle paylaşmak.

İlgili öğrencinin, öğretim elemanından izin almışsa, ders içi ses kaydı alması ve tahtanın fotoğrafını çekmesine yardımcı olmak.

- Ders partnerliği yaptığı öğrencinin kimlik ve yetersizliğine ilişkin bilgileri paylaşmamak.
- Herhangi bir aksaklık sonucu katılamayacağınız dersler için ilgili öğrenciye bilgi vermek.

Ders Bilgileri

Dersin Verildiği Akademik Yıl ve Dönem:	
Dersin Adı, Kodu ve Grup Numarası:	
Ders Günü ve Saati:	
Dersi veren Öğretim Elemanının Adı Soyadı:	

Yukarıda belirtilen sorumluluklarımı okudum ve anladım, ders partneri olarak bu sorumlulukları yerine getireceğimi taahhüt ederim.

Ders Partnerinin Adı Soyadı:

E posta Adresi:

Telefon Numarası:

İmzası:

Tarih:

GAZİ ENGELLİ ÖĞRENCİ DANIŞMA BİRİMİ

Akademik Uyarlama Mektubu Hizmeti:

GEÖDB, öğrencilerin ders ve sınav esnasında yetersizliklerine bağlı engellerle karşılaşmamanı ve aktif katılımlarının desteklenmesi amacıyla öğrenci ile birebir konuşarak ihtiyaç duyulan uyarlamaları belirler (sınav materyalinde yapılacak değişiklikler, süre artırım, sınıf içi uyarlamalar vb.) ve ilgili öğretim elemanlarına iletmek üzere bir Akademik Uyarlama Mektubu hazırlar

Ders Partnerliği Hizmeti:

Yetersizliğinden dolayı sınıf içi not tutma ve ders çalışmada zorluk yaşayan öğrenciler için (öncelikli olarak) kendileri ile birlikte ders alan arkadaşları arasından belirlenen öğrenci/öğrenciler yolu ile ders partnerliği hizmetinin sunulmasına rehberlik eder.

Danışmanlık Hizmeti:

GEÖDB, talep edildiği takdirde, yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin yer aldığı bölümlerdeki ders ve sınav uyarlamaları ile ilgili öğretim elemanları ve öğrencilere bilgilendirme toplantıları düzenler. Bununla birlikte yetersizlikten etkilenmiş, yeni kayıt yaptıran öğrencilere üniversitede sunulan fiziki ve sosyal imkânlar hakkında bilgi verme, burs ve yemekhane gibi hizmetlere erişimine aracılık etme konularında danışmanlık yapar.

Tüm bu hizmetlerden faydalanmak ve daha fazla bilgi almak için;

Web Sitesi: engelsiz.gazi.edu.tr/ / Mail: edbgazi@gmail.com

Facebook Adresi: [facebook.com/edbgazi](https://www.facebook.com/edbgazi)

Bizi Ziyaret Etmek İçin veya Telefon Üzerinden Bilgi Almak İçin;

T.C. Gazi Üniversitesi Rektörlüğü

Mediko Binası Girişi Sağ Tarafı- Engelli Danışma Birimi

Telefon: 0312 202 2876